

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΝΤΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

Κ. ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναλαμβάνων σήμερον τὰ καθήκοντα τοῦ προέδρου ἀπευθύνω θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τοὺς συναδέλφους μου, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς εὐμενοῦς των ψήφου μοῦ ἐπέτρεψαν νὰ καταλάβω τὸ ὑψιστον λειτούργημα εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀποβλέψη ἓνας Ἑλλήν ἐπιστήμων. Θὰ προσπαθῆσω νὰ ἀνταποκριθῶ εἰς τὰς προσδοκίας των, βασιζόμενος πάντοτε εἰς τὴν συνεργασίαν τοῦ προεδρείου καὶ τῶν μελῶν τῆς συγκλήτου.

Ἐπίσης θέλω νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἀπερχόμενον πρόεδρον, ὁ ὁποῖος διὰ τῶν λόγων του τόσῃν ἐξέφρασεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ πρόσωπόν μου. Οὗτος παρὰ τὰς πολλὰς ἀσχολίας καὶ τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα δὲν παρέλειψε νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ Ἴδρυμα κατὰ τρόπον ἄφογον.

Εἶθισται, κατὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς προεδρίας, νὰ ἐκτίθενται προθέσεις μεταρρυθμίσεων καὶ συμπληρώσεων τῆς λειτουργίας. Κατόπιν ὅμως τοῦ σκεπτικισμοῦ τὸν ὁποῖον μόλις πρὸ ὀλίγου ἐξέφρασεν ὁ τόσου κύρους καὶ διοικητικῆς ἐμπειρίας συνάδελφος, φοβοῦμαι ὅτι ὀλίγα μόνον θὰ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ ἐπιτελέσω. Συνεπῶς, ἀντὶ προγράμματος θὰ ἐκθέσω μόνον σκέψεις τινὰς περὶ τῆς λειτουργίας τῆς Ἀκαδημίας, αἱ ὁποῖαι ἴσως νὰ εἶναι ὠφέλιμοι, ἔστω καὶ ἐὰν δὲν πραγματοποιοῦν.

Ὁμοθυμῶς, ὅλοι οἱ συνάδελφοι καταβάλλον προσπαθείας διὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐδρυτέραν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἀνωτάτου τούτου πνευματικοῦ Ἰδρύματος τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Καὶ νομίζω ὅτι σημαντικὸν μέρος τῆς κοινωνίας ἀναγνωρίζει αὐτὰς τὰς προσπάθειας. Ἐν τούτοις ἀκούονται συχνὰ παράπονα τὰ ὁποῖα μαρτυροῦν ὅτι ἡ Ἀκαδημία εὐρίσκεται ἔξω τῆς τρεχούσης ζωῆς — ἔξω τοῦ παλμοῦ της — ὅπως πολὺ ἐπιτυχῶς τὸ περιέγραψεν ἐπιφανὴς δημοσιογράφος. Θὰ προσπαθῆσω νὰ ἀναλύσω τὸ φαινόμενον, διὰ τὸ ὁποῖον — ἐκ πρώτης ὄψεως — φαίνεται νὰ εὐθύνεται ἡ Ἀκαδημία.

Παρακολουθῶν τὰς δυσμενεῖς αὐτὰς ἐκδηλώσεις ἀντιλαμβάνομαι ὅτι προέρχονται κυρίως ἀπὸ παρεξήγησιν τῶν σκοπῶν τῆς Ἀκαδημίας. Κατὰ τὸν ἰδρυτικὸν νόμον ἢ ὀλομέλεια τῆς Ἀκαδημίας — ἀναφέρω αὐτοουσίας λέξεις τινὰς — εἶναι συγκέντρωσις τῶν ἐπιφανεστάτων Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, λογογράφων καὶ καλλιτεχνῶν. Κύριοι σκοποὶ εἶναι ἡ προαγωγή τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν, ἡ ἔρευνα τῆς Ἑλληνικῆς φύσεως καὶ ἡ διὰ γνωμοδοτήσεων ἐξυπηρέτησις τῶν ἀναγκῶν τοῦ τόπου. Τίθεται τὸ ἐρώτημα κατὰ πόσον πραγματοποιῶνται αὐτοὶ οἱ σκοποὶ καὶ ἐν ἐπεκτάσει πρὸς ποῖαν κατεύθυνσιν εἶναι ἐνδεδειγμένη ἡ δραστηριοποίησις. Ἡ κοινωνία ἀναμένει ἀπὸ Σῶμα ἐξ ἐπιλέκτων προσωπικοτή-

των έργων ἀντιστοίχου στάθμης. Καὶ τὸ ἔργον τῶν Ἀκαδημαϊκῶν εἶναι ἀναμφισβητήτως ὑψηλῆς στάθμης, συντελεῖται ὅμως ἐπὶ πεδίων τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ πλεῖστον παραμένουν ἄγνωστα εἰς τὸ κοινόν. Αἱ μὲν κατὰ τὰς δημοσίας συνεδριάσεις ἀνακοινώσεις τῶν Ἀκαδημαϊκῶν εἶναι καθαρῶς ἐπιστημονικοῦ περιεχομένου ὥστε νὰ διαφεύγουν τῆς προσοχῆς τοῦ εὐρύτερου κοινοῦ. Ἐπίσης ἀπαρατήρητα παραμένουν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν τῶν Ἀκαδημαϊκῶν, τὰ δημοσιεύμενα εἰς εἰδικὰ περιοδικὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, καίτοι ταῦτα ἀποτελοῦν τὸν κυριώτερον παράγοντα ἀκτινοβολίας τῆς ἐρένης των εἰς τὸ διεθνὲς πεδῖον. Μόνον ἐργασίαι ἔχουσαι σχέσιν μὲ τὸν τόπον, ὡς γεωλογικαί, βοτανικαί, κλιματολογικαί κλπ. δημοσιεύονται ἐν Ἑλλάδι καὶ δὴ εἰς τὰ Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας, διότι ἐκεῖ καταφεύγουν οἱ ξένοι διὰ νὰ κατατοπισθοῦν ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς φύσεως. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ἐργασία τῶν Ἀκαδημαϊκῶν διασπασμένη δὲν προβάλλεται ἐπαρκῶς εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἴσως θὰ ἔπρεπε, τροποποιουμένου τοῦ θεσμοῦ τῶν ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων, νὰ δημοσιεύονται καὶ βραχεῖαι περιλήψεις ἐργασιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐκ παραλλήλου ἐμφανίζονται ἐκτενῶς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, δηλαδὴ κατὰ τὸν κανόνα τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων, ὡς τὸ ὑπέδειξε πρὸ ἔτους ὁ Γραμματεὺς τῶν Δημοσιευμάτων.

Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις τὰ παράπονα ἀνεφέροντο εἰς τὸ συλλογικὸν ἔργον τῆς Ἀκαδημίας. Συλλογικὸν ἔργον τῶν Ἀκαδημαϊκῶν δὲν δύναται νὰ ὑπάρξη. Ὁ κάθε Ἀκαδημαϊκὸς δὲν δύναται νὰ παράγῃ πνευματικὸν ἔργον εἰς ἄλλον τομέα ἀπὸ ἐκεῖνον τῆς εἰδικότητός του. Ἐπειδὴ τὸ Σῶμα τῆς Ἀκαδημίας ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἄτομα ἐντελῶς ἑτεροκλήτων κατευθύνσεων, ἀποκλείεται πᾶσα κοινὴ δημιουργικὴ δραῖσις. Εἶναι σαφές ὅτι οὔτε μεταξὺ ἐνὸς φυσικοῦ καὶ ἐνὸς γλύπτου, οὔτε μεταξὺ ἐνὸς κλασσικοῦ φιλολόγου καὶ ἐνὸς μαθηματικοῦ εἶναι δυνατὴ ἡ συνεργασία.

Κατὰ ταῦτα ἡ μόνη δραστηριότης ἡ ὁποία δύναται νὰ φέρῃ τὴν σφραγίδα τῆς Ἀκαδημίας ὡς συνόλου εἶναι ἡ ἐρευνητικὴ ἐργασία τῶν κέντρων της. Τὰ ἀποτελέσματα εἶναι λίαν ἱκανοποιητικὰ καὶ ἐδόθησαν εἰς τὴν δημοσιότητα ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως κατὰ τὴν ἐπίσημον συνεδρίαν τοῦ τέλους τοῦ ἔτους. Ἀξίζει νὰ προστεθῇ ὅτι πέραν τῶν δημοσιευμένων ἐρευνητικῶν ἀποτελεσμάτων ἡ ὑπαρξις τῶν κέντρων προσφέρει μίαν ἔτι σημαντικωτάτην ὑπηρεσίαν εἰς τὸν τόπον διὰ τῆς καλλιέργειας πολυτίμων ἐπιστημονικῶν στελεχῶν, τὰ ὁποῖα ἐν συνεχείᾳ ἀπορροφῶνται ὡς καθηγηταὶ ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων. Ἡ περιγραφεῖσα δραστηριότης τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἶναι ἀνάλογος πρὸς ἐκείνην τῶν ἄλλων Ἀκαδημιῶν τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, ἀπὸ τὰς ὁποίας οὐδὲν ὥστερεῖ.

Ἄλλα παράπονα προέρχονται ἀπὸ κακὰς πληροφορίας. Οὕτως εἰς δημοσίευμα περὶ ποιητῶν παραμερισθέντων ἀναφέρεται ὅτι ὁ Κωστής Παλαμᾶς οὐδέ-

ποτε εισήλθεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Εἰς ἄλλο ἠκούσθη ἡ κατηγορία ὅτι ὁ τάδε ἢ ὁ δεῖνα, σημαντικώτατοι Ἕλληνες, δὲν ἐξελέγησαν Ἀκαδημαῖκοί. Κατὰ σύμπτωσιν τὰ οὕτω προβαλλόμενα πρόσωπα οὐδέποτε ὑπῆρξαν ἐκλόγιμα — ἰδιότης σαφῶς καθοριζομένη ὑπὸ τοῦ νόμου — καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἐτέθησαν ὑπὸ κρίσιν. Οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι κρίσις ἐνὸς προσώπου δύναται νὰ γίνη χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ προκλήρις καὶ ὑποψηφιότης, διότι εἰς μὲν περίπτωσιν ἐκλογῆς τοῦ ἐνὸς θὰ ἀκουσθοῦν δικαιολογημένα παράπονα κατ' αὐτῆς τῆς ὄντως ἀντιδημοκρατικῆς μεθόδου ἢ ὅποια δὲν ἐπιτρέπει συγκρίσεις μὲ ἄλλους, εἰς δὲ περίπτωσιν ἀποτυχίας τοῦ κρινομένου θὰ ἀκουσθοῦν διαμαρτυρίαι τοῦ ἐν λόγῳ προσώπου ὅτι ἐκρίθη καὶ ἐπεκρίθη χωρὶς νὰ ἔχῃ ἐπιζητήσει κρίσιν.

Πέραν τούτου ἡ ἐκλογή σημαντικωτάτων προσώπων ἐματαιώθη, διότι συμβαίνει νὰ ὑπάρχουν πλείονες τοῦ ἐνὸς ἱκανώτατοι ὑποψήφιοι, ὁπότε ὡς εἶναι φυσικὸν ἐπέρχεται διασπορὰ ψήφων καὶ οὐδεὶς τῶν ὑποψηφίων ἐκλέγεται.

Ἦδη διερωτᾶται ὁ πρόεδρος ἐὰν πρέπει νὰ προβαίη εἰς δημοσίας δηλώσεις ἐπὶ τῶν ἐπικρίσεων. Ὑπάρχουν ἐπιχειρήματα ὑπὲρ καὶ κατὰ. Ἡ πλειονότης τῶν συναδέλφων — μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἐγὼ — νομίζομεν ὅτι τοῦτο ἀπάδει εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς τὸ σῶμα ἀξιοπρέπειαν καὶ ἐπιφυλακτικότητα, ἀφήνουσα εἰς τοὺς ἐπικριτὰς τὴν ὑποχρέωσιν προτοῦ προβαίνου εἰς κρίσεις νὰ λαμβάνουν γνώσιν τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν.

Βεβαίως ὑπάρχουν θέματα ἐπὶ τῶν ὁποίων πρέπει μελλοντικὰ νὰ λάβωμεν ἐνεργωτέραν θέσιν. Ἐν ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ κακοποίησις τῆς γλώσσης. Δὲν ἀναφέρομαι ἐδῶ εἰς τὴν διαρκῶς ἐφροντέραν διάδοσιν τῆς δημοτικῆς εἰς βάρος τῆς καθαρευούσης, ἀλλὰ εἰς τὴν κακοποίησιν τῆς δημοτικῆς διὰ τῆς εἰσαγωγῆς βαρβαρισμῶν, ἰδιωματισμῶν καὶ ἄλλων ἀπαράδεκτων λέξεων καὶ φράσεων. Μὲ τὴν μεγάλην κυκλοφορίαν τῶν ἐφημερίδων καὶ ἐντατικὴν παρακολούθησιν τῆς τηλεοράσεως κάθε ἀνεπιτυχῆς λέξις ὑπείσέρχεται ὑπούλως εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ παραμένει. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτουσίων ξένων ὄρων, καίτοι ὑπάρχουν ἀντίστοιχοι εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ὡς παράδειγμα ἀντὶ τοῦ ὄρου «ὑπόγειος» χρησιμοποιεῖται — ἀκόμη καὶ ἐπισήμως — ἡ λέξις «μετρό», ἡ ὅποια οὔτε κὰν διεθνῆς ὄρος εἶναι, χρησιμοποιουμένη μόνον ἐν Γαλλίᾳ καὶ Καναδᾷ.

Ἄλλο θέμα ἐπιδεχόμενον ἀνάπτυξιν εἶναι ἡ δημονοργία σινηθικῶν ἀετωτέρας δράσεως εἰς τοὺς συναδέλφους, τοὺς ἀποχωρήσαντας ἀπὸ τὰ ἐργαστήρια ἢ κέντρα εἰς τὰ ὅποια εἰργάζοντο. Τοῦτο ἤδη ἐγένετο διὰ δύο κατευθύνσεων τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν διὰ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Κέντρου Ἀστρονομίας καὶ Μαθηματικῶν, προσφάτως δὲ διὰ τοῦ Κέντρου τῆς Φυσικῆς τῆς Ἀτμοσφαιράς. Ὁ θεσμὸς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπεκταθῆ καὶ πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις. Σπουδαιότατος τομεὺς θὰ ἦτο ἡ μό-

λυνσις τοῦ περιβάλλοντος. Πρὸς τὸ παρὸν τὸ μόνον ποῦ ἔχει γίνει ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἡ προκήρυξις βραβείων διὰ μελέτας ἐπὶ τῆς μολύνσεως. Τὰ θέματα αὐτὰ ἀντιμετωπίζονται ἤδη ὑπὸ τοῦ Κράτους, ὅχι ὅμως κατὰ τρόπον ἀρκετὰ θαρραλέον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἀντιπροσωπευόμενας εἰδικότητας, νομίζω ὅτι δικαιολογεῖται μελλοντικῶς ἡ εἰσοδογὴ μελῶν ἀπὸ νέας κατευθύνσεις. Ὑπάρχουν πνευματικαὶ δραστηριότητες αἱ ὁποῖαι, τὸν καιρὸν τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἀκαδημίας, δὲν ἐθεωροῦντο ὡς ἀρμόζουσαι. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔχει ἐπέλθει ριζικὴ μεταβολὴ τῶν ἀπόψεων ὥστε π.χ. οἱ σημαντικώτεροι συντελεσταὶ τῆς θεατρικῆς τέχνης νὰ ἔχουν δικαιολογημένα θέσιν ἐν αὐτῇ. Κατ' ἀνάλογον τρόπον θὰ ἦτο ὀρθὸν νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἱ σημαντικώτεροι ἐκ τοῦ κόσμου τῆς δημοσιογραφίας.

Ὡς τελευταῖον θέμα τὸ ὁποῖον ἀξίζει νὰ μελετηθῇ εἶναι ἡ στενωτέρα σύνδεσις τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸν ὑπερπόντιον ἑλλαδικὸν χῶρον, ὅπου διαπρεπεῖς ἐπιστήμονες, πολιτικοὶ καὶ ἐπιχειρηματῆαι παρακολουθοῦν καὶ ὑποστηρίζουν σθεναρῶς τὰ ἑλληνικὰ προβλήματα. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ εὐρεθῇ τρόπος νὰ ἐκφραστοῦν αἱ εὐχαριστίαι τῆς μητρὸς Ἑλλάδος διὰ τοῦ ἡμετέρου ἰδρύματος.

Αὐτὰ εἶναι τὰ θέματα μὲ τὰ ὁποῖα σκέπτομαι νὰ ἀσχοληθῶ κατὰ τὴν ἄσκησιν τῶν καθηκόντων μου.

Ἡδῆ, δὲν ἀπομένει παρὰ νὰ εὐχηθῶ εἰς ὅλους Ὑμᾶς — ἀγαπητοὶ συνάδελφοι — ὡς καὶ εἰς ὅλους τοὺς συμμετέχοντας καὶ παρακολουθοῦντας τὸ ἔργον τῆς Ἀκαδημίας, ὑγιᾶς καὶ εὐτυχῆς τὸ Νέον Ἔτος.